

Upptøkur í hundrað ár

- um innsavnan av siðbundnum tónleiki í Føroyum

GREIN

Knút Háberg Eysturstein

Í 1902 var danski tónleikatjóðlívsfrøðingurin, Hjalmar Thuren, fyrstur at gera upptøkur av siðbundnum tónleiki í Føroyum. Her verður hugt nærri at honum og øðrum, ið hava innsavnað, upptikið og granskað siðbundnan tónleik her á landi.

Thuren kom til Føroyar fyrst í 20. øld, men tankin um at savna føroyska fólkamentan inn og varðveita hana er væl eldri. Málgranskarin, fólkaminnissavnarin og tónleikarin, Jens Christian Svabo (1746 -1824), var fyrstur at gera størri ritverk um føroysk viðurskifti. Ein partur av ritverkinum hjá Svabo fevndi um tey bæði kvæðasøvnini. Hitt fyrri, *Kvæðir eller Gamle færøske Sange udskrævne ved Jens Chr. Svabo* frá uml. 1773, rúmar trimum kvæðum. Hitt seinna og størri savnið, *Færøeske Kvæðir, eller Gamle Kjempe-Sange samt Rujmur, samlede og optegnede i Aarene 1781 og 1782*, hevur 52 kvæði, ið, sum heitið vísir á, vórðu innsavnað og niðurskrivað á Føroyaferðini hjá Svabo í árunum 1781 og 1782.¹

1 Dahl, 1983

Frá Volksgeist til fonograf

Í seinna helmingi av 19. öld sæst ein vaksandi áhugi fyri fólkkamentan í Føroyum, og sama ráker at síggja um alt Evropa. Týski heimsspekingurin, Johann Gottfried von Herder, verður ofta settur í samband við hugtakið „Volksgeist“. Tað snýr seg í stuttum um, at eitt fólk ella ein tjóð hevur sína egnu fólkasál. Der volksgeist -fólkasálin - verður tá nakað, ið er har úti millum fólk. Nakað, ið kann finnast og mennast í máli og bókmentum. Mangan varð hugtakið brúkt til at heita á fólkið í einari tjóð um at skapa ein tjóðskaparligan og mentanarligan samleika.

Sum partur av romantiska rákinum birtist í Evropa eitt ynski um at skjalfesta og varðveita hina fólksligu mentanina, og í Føroyum var hendamentanin m.a. borin av miðaldarliga raðdansinum, ið er varðveittur í Føroyum sum føroyskur dansur, og saman við honum er eitt víðfevnt tekstasavn av kvæðum og vísnum eisini varðveitt. Hesi kvæði og hesar vísur livdu millum manna og vórðu eisini borin ætt av ætt á manna munni. Við tíðini fingur granskarar – fyrst danir og síðani eisini føroyingar – áhuga fyri tí, ið var sermerkt við fólkkamentanini í Føroyum. Farið var undir at skriva hesa mentan niður við varðveitslu í huga².

Fyrsta ritið við kvæðum á føroyskum var *Færøiske Qvæder* (1822) hjá Hans Christian Lyngbye. Kvæðasiðvenjan var eftir framtaki hjá Svend Grundtvig og Jørgen Bloch skjalfest og útgivin í víðfevnda verknum *Corpus Carminum Færoensium (Føroya Kvæðum)*, ið var úrslit av innsavningarvirkseminum hjá Svend Grundtvig í árunum 1872-1876. Yvirhøvur sæst eitt tíðarrák: eitt ynski um at varðveita eyðkenni fyri føroyska mentan og fólkalív.³

Innsavnararnir av kvæðum og aðrari siðvenju av manna munni so sum sagnum og ævintýrum vóru staddir í Føroyum. Hesir vóru teologurin og filologurin, V. U. Hammershaimb, hin sjálværði Johannes Clementsen og seinni í 19. öld Dr. Phil. Jakob Jakobsen.⁴

2 Eysturstein, 2014 s. 22

3 Joensen, 2003 s. 45-46

4 Marnersdóttir, 2009 s. 139

Tað, ið øll hesi ritverkini hava í felag, er, at tey eru á skrift, t.v.s. í bókaformi. Men síðst í 19. øld kemur ein nýggj tøkni, ið broytir alla innsavnan av fólkamentan, ikki minst tá tað snýr seg um savnan av tónleikaverkum.

Nýggja tøkni, ið talan er um, er sjálvandi fonografurin, ið bráðliga ger tað gjørligt at taka upp og spæla ljóð. V.ø.o. verður gjørligt at gera ljóðupptøkur og harvið eisini tónleikaupptøkur. Tí fær tólið áhuga innan tónleikatjóðlívfrøðina. Vert er at nevna, at grammofonin varð uppfunnin og ment um somu tíð sum fonografurin. Grammofonin var ein plátuspælari, sum bert kundi spæla ljóð, men fonografurin var hinvegin bygdur á sylindrarar og kundi bæði spæla ljóð og taka tað upp. Samstundis vóru sylindrarar torførir at margfalda, og plátur vóru lættar at margfalda. Av somu orsök vann grammofonin við tíðini fram sum hópframleitt tól, hóast fonografurin hevði týðning í fyrstu áratíggjunum av ljóðupptøkusøguni.

Thomas Edison verður mangan settur í samband við fonografín. Hann var uppfinnari, men hann var eisini dugnaligur handilsmaður, ið dugdi væl at marknaðarføra seg og taka patent upp á alskyns uppfindingar. Tó so verður hann mettur at vera uppfinnarin av fonografinum frá 1877.

Í grein í Dimmalætting í 1887 verður sagt, at Edison hevur bøtt um fonografín, og at nú er tólið so smátt farið at virka, sum tað skal.⁵ Helst er hetta fyrstu ferð, at fonografurin verður umrøddur í føroyskum blaði.

Hjalmar Thuren

Arbeiðið at savna lög inn til kvæði og vísur byrjaði fyrst í 20. øld, meira neyvt í 1902, tá danski tónleikatjóðlívfrøðingurin, Hjalmar Thuren (1873-1912), savnaði lög inn til sítt stóra høvuðsverk, *Folkesangen paa Færøerne*, ið var útgivið í 1908.

Thuren ferðaðist víða hvar í Føroyum og kom í samband við

5 Dimmalætting 1887 s. 3

nógv fólk. Í *Folkesangen paa Færøerne* skrivar hann m.a., at orsøkin til, at ferðin til Føroyar eydnaðist so væl var, at hann hevði fonograf við. Orsakað av hesum fekk hann savnað upptøkur av meiri enn helvtini av teim lögum, ið hann hann hevði skrivað niður. Thuren leggur afturat, at arbeiðið hevði ikki verið gjørligt, um hann hevði verið í Føroyum nøkur ár frammanundan, tí tá fór øll ferðing fram í róðrarbáti. Í 1902 sigldi ein postdampari millum oyggjarnar, og hetta gjørdi, at Thuren kundi ferðast skjótt og væl. Av og á ferðaðist hann tó í róðrarbáti, tá hansara ferðaætlan ikki fall saman við rutuni hjá damparanum.⁶

Tað er sostatt Thuren at takka, at vit hava ljódupptøkur úr Føroyum frá so langt aftur sum í 1902, men tað mótsigandi við søguni er, at meginparturin av sylindaranum var fyribeindur, eftir at lógini vóru niðurskrivað. M.a. tí, at teir vóru torførir at goyma og ómøguligir at varðveita, men eisini tí, at tá í tíðini vóru niðurskrivaðu nóturnir mettir sum týðningarmesta skjalfestingin av lögnum. Upptøkurnar vóru bert eitt stig á leiðini til hina endaligu skrivligu skjalfestingina. Nótabundna tónleikahugsanin var galdandi, og hevur eisini verið tað í langar tíðir. Tankin handan hesa hugsan tykist vera, at siðbundni føroyski tónleikurin onkursvegna skuldi lesast ella skrivast inn í ta borgarligu klassisku tónleikasiðvenjuna úr Evropa. Spurningurin er, um hetta yvirhøvur ber til, tí siðbundni føroyski tónleikurin menti seg í langa tíð vokalt uttan ljóðføri, og uttan ta stringent niðurskrivaðu diatonisku tónskipanina, ið vit kenna úr vesturlenskum klassiskum tónleiki.

Tað er eisini ivasamt, hvussu umboðandi transskriberaðir nótar av einum siðbundnum fólkalagi yvirhøvur eru fyri tónleikaliga tilfarið í lagnum, tí talan er altíð um eina tulating, tá tú skrivar í nótar. Um nótin verður samanborin við eina ljódupptøku av sama lagi, liggur betur fyri at gera eina líkinda meting. Tess meira spell er tað, at nógvar av upptøkunum hjá Thuren fóru fyri skeyti. Í dag kunnu vit bert vera takksom fyri tær upptøkur, ið hóast alt finnast frá ferðini hjá honum. Einstakar upptøkur hjá Thuren eru útkomnar á fløgu. Fýra upptøkur finnast eitt nú á fløguni *Flúgvandi Biðil*, ið Tutl gav út í 1997.

6 Thuren, 1908 s. 74

Hakon Gruner Nielsen og
Hjalmar Thuren.
Myndamaður: H.J. Barby

Í áðurnevndu bókini, *Folkesangen paa Færøerne*, skrifvar Thuren, at;

„...Færingerne sang med stor Beredvillighed i Fonografen, Snakkemaskinen, som de kaldte den. Med en ubetalelig Selvfølelse sagde en Gang nogle gamle Færingar, da de hørte deres egen Sang fonograferet: „vore Forældre vilde sikkert have ment, at det var Trolddom!“⁷

Tað er ikki lögíð, at tey hava hugsað soleiðis um fonografin og tey ljóð, ið ljómaðu úr honum, tí hetta er tíðliga í ljóðupptøkusøguni, og tað er, sum áður nevnt, Thuren fyri at takka, at vit hava somikið gamlar ljóðupptøkur úr Føroyum. Til samanberingar er vert at hava í huga,

7 Thuren 1908 s. 74

at elstu ljóðupptøkur, vit vita um úr Danmark, eru frá 1890-árunum, og at heimsins elsta ljóðupptøka er frá 1860.⁸ Grammofonir vóru til sølu í Havn frá 1906, og hetta er nærum samstundis sum aðrastaðni í heiminum.⁹

Thuren doyði í 1912 og fekk tí ikki gjørt seg lidnan við arbeiðið. Samstarvsfelagin, Håkon Grüner-Nielsen, tók tættin upp eftir Thuren. Í 1923 kom bókin, *Færøske Melodier til danske Kæmpeviser*, hjá Grüner-Nielsen. Henda bókin var eisini eitt høvuðsverk og bygdi partvíst á innsavningina hjá Thuren frá 1902 og á egnu innsavningarnar hjá Grüner-Nielsen í tíðarskeiðnum 1921-22.

Umfram Grüner-Nielsen vóru eisini aðrir við áhuga í siðbundnum tónleiki, ið lögdu leiðina til Føroyar. Jóannes Patursson hevur 27. sept. 1927 greinina „Føroysk eyðkennir – gomul lög“ í Tingakrossi, har hann nevnir nakrar teirra: Monsieur Pilet úr Fraklandi, Hjalmar Thuren, Håkon Grüner-Nielsen og Hvidding prestur úr Danmark, Ivar Prestkvern og Einar Eggers úr Noregi, Dr. Wilhelm Heinitz úr Týsklandi og Jógvan Waagstein úr Føroyum.¹⁰

Dr. Wilhelm Heinitz

Dr. Wilhelm Heinitz (1883-1963) var tónleikafrøðingur, granskari, lærari og yrkjari úr Hamburg í Týsklandi. Hann starvaðist við universitetið í Hamburg, har hann gjørðist professari í komparativari tónleikafrøði á Musikwissenschaftliches Institut í 1949.

Í Dimmalætting, hin 13. okt. 1926, er ein grein um Heinitz.¹¹ Sagt verður frá, at Heinitz hevði verið á innsavningarferð í Føroyum á sumri í 1926. Heinitz sigur við blaðið, at úrslitið av ferðini var betri enn væntað, og hetta var fyrst og fremst orsakað av hjálpini, sum Jógvan Waagstein veitti honum. Waagstein ferðaðist við sær til tær ymsu bygdirnar og fekk í lag dansiframførslur, ið Heinitz kundi uppliva.

8 Tað var ikki fyrr enn nógv seinni, at tað yvirhøvdur bar til at hoyra hesa upptøkuna.

9 Sverrisson 2000

10 Jóannes Patursson 1927 s. 2

11 Dimmalætting 1926

Harumframt hevði Waagstein eina nágreiniliga vitan um tey gomlu, føroysku lögini. Teir vóru m.a. í Vági, Hovi, Sumba og á Velbastað. Heinritz fekk góða móttøku allastaðni og var sera hugtikin av, hvussu sangurin og dansurin livdu millum manna. Hann hevði fonograf við, og vegna Deutsche phonografische Archiv í Hamburg tók hann umleið 30 kvæðaløg og gomul sálmaløg (Kingoløg) upp. Hann vitjaði eisini Løgtingið og tók upp eina røðu hjá Effersøe løgtingsformanni, ein kingosálm, ið O.F. Joensen, løgtingsmaður, sang, og ein føroyskan sang hjá Mitens løgtingsmanni.

Sagt verður víðari í greinini, at Heinritz hevur hildið fyrilestrar í týskum útvarpi – Deutschem Rundfunk – um føroyska dansin, og at hesir eru komnir út til milliúnir av fólki. Eg eri tó ikki komin fram á aðrar keldur, ið umrøða hetta. Sagt verður eisini, at Heinritz ætlar sær at halda fleiri fyrilestrar í heimlandinum. Tað er óvist, hvussu nógv av hesum tilfari er skjalfest, og hvørt tað finst nakað á prenti aðrastaðni um ferðina hjá Heinritz til Føroyar.

Nú á døgum finst „The Wilhelm Heinritz Collection of Traditional Music“ á universitetinum í Hamburg, ið fevnir um inniheldur rárar upptøkur av siðbundnum tónleiki úr øllum heiminum, tó mest úr Afrika. Tað hoyrir eisini við til søguna um Heinritz, at hóast hann ongantíð var limur í nazistaflokkinum, so var hann ein av teimum, ið skrivaðu undir skjalið við heitinum *Bekennnis der Professoren an den deutschen Universitäten und Hochschulen zu Adolf Hitler und dem nationalsozialistischen Staat*. Hetta var ein samtykkjandi játtan, ið stórir partar av týskum vísindafelag, akademia, skrivaðu undir uppá í november í 1933. Hóast hesa harmiligu sannroynd eigur Heinritz viðurkenning uppiborna fyri varðveitsluna av áðurnevnda upptøkusavni.¹²

Greinin í Dimmalætting í 1926 nevnir harumframt, at Jógvan Waagstein í fleiri ár hevur arbeitt við at skriva lög upp, og at hann ætlar sær framyvir at taka tey týðningarmestu upp lögini við fonografi.¹³

Jógvan Waagstein

Waagstein var mentamaður í breiðari merking. Hann hevði sum romantikararnir áhuga fyri teirri gomlu fólkamentanini sum fyri fólkasálina. Henda áhuga breiddi hann út við at savna inn og harmonisera gomul, føroysk fólkaløg og við at skriva mentanarpolitiskar greinar um virðið í at varðveita hesa gomlu fólkamentanina sum livandi tátt í tí føroyska fólkinum.¹³ Fólkaløgini vórðu útgivin í bókunum *Gomul Føroysk Sálmaløg I* frá 1937 og í *Gomul Føroysk Sálmaløg II* frá 1941.

Petur Birgir Petersen lat í 1997 inn høvuðsritgerð í tónleikavísindum á universitetinum í Keypmannahavn við heitinum *Den færøske komponist Waagstein i romantikkens perspektiv*. Her verður víst á, hvussu Waagstein var við til at byggja eina føroyska tjóðskaparkenslu upp við at smíða løg til føroyskar fosturlandsyrkingar og við at geva út skúlasangbøkur, ið við sínum fosturlandssangum og fólkasangum lögdu dentin á tað tjóðskaparliga.¹⁴

Waagstein var undangongumaður á fleiri økjum. Hann var fyrsti føroyingur at fáa sín tónleik útgivnan á prenti, fyrstur at geva út skúlasangbók, fyrstur at stovna kór í føroyskum skúlum og kirkjum, millum fyrstu myndlistafólkini og fyrsti føroyingur, ið tók organistprógv í Keypmannahavn.¹⁵ Eisini var hann millum tey fyrstu at geva egnan tónleik út á plátu. Hetta hendi í 1937, tá danska konsertsangarinnan, Marie Louise Ussing, sang seks sangir við lagi eftir Waagstein inn á plátu, ið kom út á Nordisk Polyphon.¹⁶

Gamla føroyska mentanin hevði alt lívið stóran týðning fyri tjóðskaparligu samleikakensluna hjá Waagstein, tó at hann í sínum egnu verkum er mest ávirkaður av donskum og evropeiskum rákum. Hansara áhugi fyri teirri gomlu mentanini er í samsvari við romantikaranna dyrkan av teirra søguliga uppruna.¹⁷ Tann gamla føroyska mentanin er

13 Petersen, 1997

14 Petersen, 1997

15 Petersen, 1997 s. 42

16 Sangirnir vóru 'Eg oyggjar veit' (Friðrikur Petersen), 'Signaða sól' (Próvst Dahl), 'Í búri' (Janus Djurhuus), 'Dimmið' (Christian Matras), 'Heimsjúkur' (Jóannes Patursson) og 'Vár' (Símun av Skarði). Dimmalætting 1937 s. 2

17 Petersen 1997 s. 42

sostatt tann klettur, ið Waagstein kann hella seg inn at, tá subjektiva kenslan er við at kloyva hann. Hetta er sambært Petersen í trá við tann leiklut, ið Herder og aðrir góvu søguni og siðvenjuni: at skapa samanhang í tilveruni.¹⁸

Til tess at savna kirkjuløgini inn fekk Waagstein í 1925 eitt tól til upptøku av fonografulsum. Tólið fekk hann frá áðurnevnda Dr. Wilhelm Heinitz.¹⁹

Arbeiðið hjá Waagstein við at savna inn og tilevna gomlu sálmaløgini hevði til endamáls at sameina ta gomlu og ta nýggju sangsiðvenjuna, og ætlanin var, at henda samanrenningin av nýggjum og gomlum skuldi gerast grundarlag fyri eini nýggjari føroyskari sangsiðvenju. Tá sálmaløgini vóru givin út, vóru dansku tekstirnir umsettir til føroyskt. Sambært Petersen eydnaðist tað Waagstein at skapa eina nýggja føroyska sálmasangsiðvenju. Um týdningin av at savna gomlu sálmaløgini inn sigur Waagstein sjálvur í talu til Løgtingið í 1927, at:

„Hesi sálmaløgini mugu vit goyma, tí hóast tey bera vitnisburð um eitt lægri musikktekniskt mentunarstig, serliga hvat tí

rytmiska viðvíkur, so eru tey allíkavæl borin av tí heilagu trøngd og tí eldhuga, sum vóru sermerki fyri ta gomlu tíðina, og harafturat eiga hesi gomlu sálmaløg ein heilagan hita í felag við ein reinari kunstform, og harvið kunna tey geva tí nýggja tónleikanum eina vegleiðing til at hava sín uppruna í tí gamla. Tað er í øllum lutum so, at hin besti stuðul fyri tað nýggja er, at tað hevur rót í tí góða gamla.“²⁰

Í taluni heldur Waagstein upp á, at tað, sum nú er komið fram, hevur sína rót í teimum gomlu kirkjuløgunum. Altso leggur hann áherðslu á, at innbygdu kenslurnar í gomlu løgunum kunnu røkka menniskj-

18 Petersen 1997 s. 44

19 Petersen 1997 s. 47

20 Waagstein 1927 s. 195

um í samtíðini við at leggja fram gamla tilfarið í nýggjum skapi.²¹ Waagstein var annars sjálvur av teirri sannføring, at tann gamli føroyski kingosangurin reint tónleikaliga var á einum lægri støði enn tann nýliga innflutti kirkjutónleikurin. Tað, ið Waagstein ynskti at varðveita, var ikki kingosangurin sum sangháttur, men heldur tann ond og eldhugi, ið eftir hansara tykki lógu goymd í hesi sangmentan.

Hierarkiski hugsunarhátturin, ið kemur til sjóndar í siteraðu orðum Waagsteins kann tykjast løgin eftir nútíðarhugsan. Tó var hetta vanlig hugsan fyrr í tíðini. Týski tónleikafrøðingurin, Carl Dahlhaus, skivur í stórverki sínum *Nineteenth Century Music*, at eksotisma í vesturlendskari tónsetingarlist mangan er nær skyld við folklorismu, og at tað, ið verður fatað sum tjóðskaparlig sereyðkenni, snýr seg meira um frávik frá einum evropeiskum normi enn nakað annað. Dahlhaus vísir á, at folklorisma í 19. øld var knýtt at eini hugmynd um ein tjóðskaparligan stíl, har tjóðskaparligi stílin verður gjørdur til eina listarlíga grein av fólkatónleiki, og øvugt: at fólkatónleikurin verður til tjóðskaparligan stíl í fosturstandi. Sambandið millum hesi bæði er tó á ongan hátt sjálvsagt, og „...It proves to be a hypothesis rooted less in the physical universe than in the nineteenth-century mind,“ sigur Dahlhaus²²

Úr hesum sjónarhorninum er tjóðskaparligi tónleikurin v.ø.o. gjørdur úr eini sameining av evropeiskari tónsetingarlist og lokalum sløgum av fólkatónleiki. Tónleikurin hjá tí lokala fólkinum verður mangan sæddur sum upprunaligur og primitivur, men fær listaligan legitimitet, tá hann verður raffineraður umvegis teknisku førleikarnar hjá tónaskaldinum. Hinvegin fær tónsetingarlistin tjóðskaparliga serstöðu, tá hon er við til at staðfesta tjóðarinnar etniska uppruna í premodernaðum felagsskapum.²³ Tað er ikki óhugsandi, at tað eru júst slíkir tankar, ið rørast hjá Waagstein, tá hann setur fram omanfyristandandi hugsjón. Og at ein dansk professionel konsertsangarinna varð biðin at syngja seks føroyskar Waagstein sangir inn á plátu, bendir eisini á tað sama. Tó er vert at hava orðini hjá Dahlhaus í huga; slík hugsan hevur fyrst

21 Petersen, 1997 s. 46

22 Dahlhaus, 1980 s. 304-305

23 Eysturstein, 2014 s. 7

og fremst sín uppruna í eini ávísari tankagongd frá 19. öld. Hierarkiini finnast ikki bara. Vit skapa tey sjálv.

Karl Clausen og Marianne Clausen

Familjan hjá Waagstein gav seinni sangsøgufrøðinginum, Karl Clausen (1904-1972), og dótttrini, Marianne Clausen (1947-2014), fonografsvalarnar, ið Waagstein hevði upptikið. Tey hava m.a. nýtt hesar upptøkur í arbeiðinum við greinini „Ándelig visesang på Færøerne“.²⁴ Clausen eldri kom við kórum til Føroyar í 1950-árunum. Hann fekk áhuga fyri livandi føroysku sangmentanini, harímillum teirri siðbundnu sangmentanini, og savnaði inn løg í hundradtali í tíðarskeiðnum 1967-1972.

Alt lívið hevði Marianne Clausen áhuga fyri føroyskum fólkatónleiki, og tá pápi hennara andaðist, helt hon áfram við tí arbeiði, sum hann hevði lagt so nógva orku í. Marianne Clausen hevur eins og pápin gjørt eitt ovurhonds stórt arbeiði við føroyskum tónleiki. Í 1995 gav hon út bókina *Hundredesyv-visebogen*, ið inniheldur føroysk løg til danskar fólkavísur. Hon hevur eisini givið út plátuna *Andaligar vísur og sangir* við tekst- og nótahefti í 1990, og í 1996 og 1997 komu *Atlantsløg I* og *Atlantsløg II*, har øll tey útgivnu lögini hjá Regini Dahl vóru niðurskrivað.²⁵

Í 2003 gav Marianne út bókaverkið *Føroya Kvæði VIII*. Henda útgávan setti skjøtul á eina víðfevnda verkætlan, har Clausen hevur transkriberað siðbundnan føroyskan tónleik, t.v.s. kvæði, andaligar vísur, danskar fólkavísur í Føroyum og skjaldur. Hetta gjørdist tilsamans til fyra bøkur, og eitt úrval av hesum bókum er savnað og útgivið í bókini *Føroya ljóð – Sound of the Faroes*.²⁶

At enda kann staðfestast, at tey nøkur og hundrad lögini, ið vórðu

24 Clausen, 1975. Umrøtt í Petersen, 1997 s. 47

25 Upptøkurnar av lögnum eru útgivnar á umfatandi bokssettinum *Atlantsløg* (Tutl, 2005), har 25 fløgur eru í.

26 Clausen, 2014

upptikin á sylindara í fyrstu áratíggjunum í 20. öld, voru grundarlag
fyrir rættiliga fitt av vísindaligum verkum. Til samanberingar voru lög
í túsundatali upptikin seinni í 20. öld, men vísindaliga viðgerðin av
hesum tilfari hevur verið rættiliga avmarkað. Nógv liggur sostatt á láni,
og her er bert nortið við yvirflatan.

Bókmentalisti

- Dahl, Árni. 1980-83. „Jens Christian Svabo“, Bókmentasøga I-III, Fannir 1980-83,
<http://snar.fo/tema/skaldskapur-og-midlar/rithoevundar/s/svabo-jens-chr/> (seinast
vitjað t. 24.02.16).
- Clausen, Karl & Clausen, Marianne. 1975. „Ándelig visesang på Færøerne“, í *Fra
Færøerne – úr Føroyum*, Keypmannahavn: Dansk-Færøsk Samfund VII-VIII.
- Clausen, Marianne. 2014. *Føroya ljóð – Sound of the Faroes*, Tórshavn: Stiðin.
- Dimmalætting. 1887. „Edisons fonograf“, grein t. 17. des. 1887 (nr. 51, árg. 10) s. 3.
- Dimmalætting. 1926. „Den færøske Dans og Folkeviser-Melodierne“, grein t. 13.
okt. 1926 (nr. 80, árg. 49) s. 1.
- Dimmalætting. 1937. „Færøske sange i melodi og tekst“, (Nr. 79, árg. 60), s. 2.
- Dahlhaus, Carl. 1980. *Nineteenth Century Music*, Berkeley and Los Angeles:
University of California Press.
- E.S.R.A. 2016. „The Wilhelm Heintz Collection of Traditional Music“, The UHH
Ethnographic Sound Recordings Archive (E.S.R.A), Universitát Hamburg, [http://
www.esra.uni-hamburg.de/node/24](http://www.esra.uni-hamburg.de/node/24) (seinast vitjað t. 25.02.16)
- Eysturstein, Knút H. 2014. *Regin Dahl og Færøerne – Komponisten Regin Dahl
og færøsk identitetsdannelse*, kandidatritgerð á Københavns Universitet, Institut for
Kunst og Kultur.
- Joensen, Jóan Pauli. 2003. „Opfindelsen af det færøske folk, kultur og nation“, *De
vestnordiske landes fælleshistorie – Arktisk forskningsjournal 2*, s. 39-54.
- Marnersdóttir, Malan. 2009. „Genskrivning, efterligning og modstand i færøsk
historie og litteratur“, *Tijdschrift voor Skandinavistiek*, vol. 30, nr. 2.
- Patursson, Jóannes. 1927. „Føroysk eyðkennir – gomul lög“, grein í *Tingakrossi 27*.
sep. 1927 (nr. 38, árg. 27) s. 2.
- Petersen, Petur B. 1997. *Den færøske komponist Waagstein set i lyset af
romantikken*, København: Wier & Petersen (endurútgáva frá 2007 av ritgerðini frá
1997).
- Sverrisson, Kári. 2000. *Tónleikur í trettan øldir, 1. partur*, Kringvarp Føroya, [www.
kvf.fo](http://www.kvf.fo) (seinast vitjað t. 24.02.16).
- Thuren, Hjalmar. 1908. *Folkesangen paa Færøerne*, Keypmannahavn: Andr. Fred.
Høst & Søns Forlag.
- Waagstein, Jógvan. 1927. „Kirkjuløginu og hin føroyski kirkjusangurin – Røða hildin
fyrir Føroya Løgtingsmonnum“, *Varðin nr. 2* (endurútgivin í 1968, nr. 7 s. 195-202).